

HENRYK DRAWNEL SDB
Instytut Nauk Biblijnych KUL

„NIE SAMYM CHLEBEM ŻYJE CZŁOWIEK”
SŁOWO BOŻE W ŻYCIU I MISJI KOŚCIOŁA
III Jesienne Międzynarodowe Dni Biblijne

Lineamenta przygotowane przed powszechnym zgromadzeniem synodalnym biskupów, które miało miejsce w październiku 2008 roku w Rzymie, podkreślają obecność tajemnicy Słowa Bożego w historii człowieka. „Na początku było Słowo” (J 1, 1). „Słowo Boga naszego trwa na wieki” (Iz 40, 8). Słowo Boże daje początek historii, stwarzając świat i człowieka: „Bóg rzekł” (Rdz 1, 3. 6 nn.), głosi jej centralne wydarzenie, którym jest Wcielenie Syna, Jezusa Chrystusa: „A Słowo stało się ciałem” (J 1, 14), i wieńczy ją niezawodną obietnicą spotkania z Nim w życiu bez końca: „Zaiste, przyjdę niebawem” (Ap 22, 20). Absolutna pewność jest tym, co sam Bóg w swej nieskończonej miłości chce dać człowiekowi każdej epoki, a świadkiem tego ustanawia swój lud. Tę wielką tajemnicę Słowa, jako największego daru Boga, Synod chce adorować, z wdzięcznością medytować, głosić Kościołowi i wszystkim ludom”.

W dniach 23-25 października 2008 Instytut Nauk Biblijnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II zorganizował międzynarodowe sympozjum biblijne pod tym samym tematem co synod biskupów w Rzymie, gdyż misja i praca samego Instytutu są ściśle związane ze słowem Bożym studiowanym i przekazywanym w obszarze wiary Kościoła powszechnego. Zadaniem studium słowa Bożego jest nieustanne pogłębianie jego treści oraz przekaz tychże treści wszystkim otwartym na tajemnicę Słowa, które staje się Ciałem. Zorganizowane sympozjum stawiało sobie za cel przeprowadzenie refleksji nad złożoną problematyką obecności Słowa Bożego w historii zarówno Starego jak i Nowego Testamentu oraz nad metodami analizy biblijnej w dzisiejszej refleksji naukowej. W międzynarodowym sympozjum biblijnym wziął udział wybitny teolog, nieustannie zaangażowany w przepowiadanie Słowa Bożego, wieloletni kaznodzieja Domu Papieskiego, nominowany do tej funkcji przez Ojca Świętego Jana Pawła II, ojciec Raniero Cantalamessa, OFMCap.

Symposium zostało otwarte przez Dyrektora Instytutu, ks. prof. Henryka Witczyka. Na wstępie zabrał głos również ks. prof. Ryszard Rubinkiewicz, poprzedni wieloletni dyrektor Instytutu. W symposium wzięli udział liczni studenci z różnych Wydziałów KUL, wielu seminarzystów, sióstr zakonnych i osób świeckich zarówno z Lublina jak i z całej Polski. Przez trzy dni symposium zostało wygłoszonych szereg referatów przez profesorów z Instytutu, z innych Wydziałów KUL oraz z innych ośrodków naukowych w Polsce. Prelegenci reprezentowali następujące ośrodki naukowe: Stolica Apostolska, Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie, Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Preszowski w Preszowie (Słowacja), Uniwersytet Katolicki w Ružomberoku (Słowacja), Uniwersytet Śląski w Katowicach, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Zielonogórski w Zielonej Górze, Wyższe Seminarium Duchowne OO. Franciszkanów Konwentalnych w Krakowie, Wyższe Seminarium Duchowne w Płocku. Poniższe streszczenia poszczególnych referatów przybliżają ich treść i przedmiot dyskusji, natomiast wszystkie teksty referatów zostaną wkrótce opublikowane w serii wydawniczej Instytutu *Analecta biblica lublinensia*.

Ks. Maciej B a s i u k (Uniwersytet Śląski, Katowice)

Obietnice Boga i ich wypełnienie na przykładzie życia Abrahama

Bóg w różny sposób komunikuje się z ludźmi. Jednym z tych sposobów, ukazanych również na kartach Starego Testamentu, jest słowo kierowane do wybranych przez Niego osób. Przykładem postaci, z którą Bóg prowadzi wielokrotny dialog, jest Abraham. Patriarcha w ciągu całego swojego życia miał okazję usłyszeć wiele słów skierowanych do niego przez Boga. To Boże przesłanie dotyczyło konkretnych wydarzeń, które miały miejsce w życiu Abrahama, lub zapowiadało zdarzenia, które dopiero miały nastąpić. Kolejne spotkania z Bogiem powodowały rozwój tego przesłania. Uszczegóławiał On swoje obietnice, dodawał nowe elementy, ale co warte podkreślenia – pozostawiał Abrahamowi wolność, nie przymuszał go do działania, jedynie dawał nowe okazje do pójścia za Jego wskazaniem. W tej relacji to Bóg był gwarantem wypełnienia słowa, które wypowiedział. Warto pamiętać, że w niektórych przypadkach realizacja Bożych zapowiedzi bywała bardzo rozciągnięta w czasie, niekiedy z powodu niewłaściwego postępowania Abrahama, kiedy indziej z przyczyn od niego niezależnych.

Raniero C a n t a l a m e s s a OFMCap (Stolica Apostolska, Rzym)

„Jezus zaczął głosić” – Słowo Boże w życiu Chrystusa i w misji Kościoła

Po opowiadaniu o chrzcie Jezusa Ewangelista Marek kontynuuje swoją opowieść, mówiąc: „Jezus przyszedł do Galilei i głosił Ewangelię Bożą. Mówił: «Czas się wypełnił i bliskie jest królestwo Boże. Nawracajcie się i wierzcie w Ewangelię»” (Mk 1, 14). Mateusz ze swej strony pisze: „Odtąd Jezus począł nauczać i mówić: «Nawracajcie się, albowiem bliskie jest królestwo niebieskie»” (Mt 4, 17). Tymi słowami rozpoczyna się Ewangelia rozumiana jako Dobra Nowina „Jezusa”, tzn. głoszona przez Jezusa i w której Jezus jest p o d m i o t e m, różna od Dobrej Nowiny „o Jezusie” w późniejszym przepowiadaniu apostołskim, w którym Jezus jest p r z e d m i o t e m.

Raniero C a n t a l a m e s s a OFMCap (Stolica Apostolska, Rzym)

„Litera zabija, Duch ożywia”. Lektura duchowa Biblii

W Drugim Liście do Tymoteusza zawarte jest znane stwierdzenie: „Wszelkie Pismo jest natchnione przez Boga” (2 Tm 3, 16). Wyrażenie, które zostało przetłumaczone jako „jest natchnione przez Boga” lub „o Boskim natchnieniu”, w języku oryginalnym wyraża się w jednym słowie *theopneustos*, które zawiera jednocześnie dwa słowa: Bóg (*Theos*) i Duch (*Pneuma*). Słowo to posiada dwa fundamentalne znaczenia: jedno bardzo znane, drugie zwykle pomijane, choć nie mniej ważne od pierwszego.

Znaczenie bardziej znane jest pasywne, podkreślane we współczesnych tłumaczeniach: Pismo Święte „jest natchnione przez Boga”. Inny fragment Nowego Testamentu w ten sposób wyjaśnia to znaczenie: „Kierowani Duchem Świętym mówili od Boga święci ludzie” (2 P 1, 21). Jest to, krótko mówiąc, klasyczna doktryna o Boskim natchnieniu Pisma Świętego, którą wyznajemy jako artykuł wiary w *Credo*, kiedy mówimy, że „Duch Święty mówił przez proroków”.

Ks. Dariusz D z i a d o s z (Instytut Nauk Biblijnych KUL, Lublin)

Zwycięska walka Jakuba z Bogiem o błogostawieństwo dla swego rodu i całego Izraela. Literacka i teologiczna specyfika Rdz 32, 23-33

Relacja o pojedynku Jakuba z tajemniczym mężem, jaka rozegrała się w przeddzień jego powrotu do domu ojca Izaaka, należy do najbardziej znanych a jednocześnie najbardziej enigmatycznych tradycji biblijnych. Egzegeci bardzo różnie określają zarówno jej gatunek literacki, teologiczny sens, jak też aktualne miejsce pośród pozostałych przekazów o Jakubie. Jeśli trzeba

byłoby ująć najistotniejsze przesłanie tego tekstu w kontekście całego zbioru tradycji o Jakubie, to należałoby powiedzieć, że jest to historia wytrwałej i dramatycznej walki o błogosławieństwo, która toczy się przez całe życie patriarchy. W tej walce Jakub musi mocować się nie tylko z konkurentem do ojcowskiego dziedzictwa – Ezawem, ale też z przebiegłym krewnym Labanem, własną słabością, a nawet z samym Bogiem. Paradoksalnie siłą patriarchy w tym zmaganiu jest wiara w Boże słowo, w Boże obietnice, które okazują się niezawodne i wbrew ogólnie przyjętym zwyczajom i ludzkim planom zmieniają radykalnie jego przeznaczenie, czyniąc zeń protoplastę wielkiego narodu.

Piotr G r y z i e c OFMConv (WSD OO. Franciszkanów Konwentualnych, Kraków)

„Słowo Boga, które działa w wierzących” (1 Tes 2, 13). Teologia Słowa Bożego w świetle 1 Listu do Tesaloniczan

Jednym z głównych wątków dwóch pierwszych rozdziałów Pierwszego Listu do Tesaloniczan są reminiscencje dotyczące głoszenia Ewangelii mieszkańcom Tesaloniki. Autor przypomina jak głosił Słowo Boże w tym mieście, wspominając także konkretne skutki ewangelizacji tego środowiska. Ten obszerny fragment 1 Tes charakteryzuje się dużą różnorodnością określeń Ewangelii: Paweł nazywa ją „naszą Ewangelią” (1, 5a; 2, 4), „Ewangelią Boga” (2, 2b. 8b. 9c); „Ewangelią Chrystusa” (3, 2), a także „słowem” (1, 5b. 6a); „słowem Boga” (2, 13) czy „słowem Pana” (1, 8a; 4, 15). Wreszcie w 1 Tes 2, 3a pojawia się określenie głoszenia Ewangelii jako paraklezy – apostoł przez użycie tego terminu podkreśla jej charakter jako apelu wzywającego do nawrócenia. Wszystkie te określenia w różny sposób wskazują na boskie pochodzenie słowa Ewangelii oraz na fakt, że sam Bóg konkretnie działa poprzez to słowo. Słowo Ewangelii działa mocą Ducha Świętego i jest skuteczne pomimo różnego rodzaju przeciwności, określonych przez autora jako „wielkie zmaganie” (2, 2b). Bóg działa poprzez swoich apostołów, dlatego Ewangelia Boga jest „powierzona” tym, którzy są tego godni (2, 4) i którzy głoszą ją nie jako własną mądrość, ale – tak jak to jest naprawdę – jako słowo Boga (1, 13).

Mária K a r d i s (Uniwersytet Preszowski w Preszowie, Słowacja)

Teologia słowa prorockiego i orędzie Kościoła

Słowo Boże jest dla proroków podstawową formą objawienia niezależną od sposobu, poprzez który je otrzymują. Słowo to przenika jestestwo proroka,

powoduje jego przemianę. Prorocy je przyjmują, nawet gdy prowadzi ono w ich życiu do nieprzyjaznych sytuacji. Jednak świadomość odpowiedzialności za przekaz słowa Bożego daje im siłę by je głosić. Cała starotestamentalna tradycja prorocka pokazuje charakter zbawczy słowa prorockiego oraz jego wymiar sądowniczy. Z drugiej strony tradycja ta akcentuje, iż jest ono błogosławieństwem dla wszystkich, którzy je przyjmują. Prezentowany referat ukazuje, iż przyjęcie oraz głoszenie słowa Bożego są aktualne również dziś w kontekście współczesnego odczytywania znaków czasu, kiedy Kościół uświadamia sobie wielką potrzebę głoszenia słowa Bożego, posiadającego charakter zbawczy oraz powodującego nawrócenie człowieka prowadzące do pełnienia woli Bożej.

Ryszard K e m p i a k SDB (Papieski Wydział Teologiczny, Wrocław)
Miejsce „krzyża” w przepowiadaniu apostoła Pawła

Paweł Apostoł głosił „Ewangelię Chrystusa”. Ona stanowiła trzon „jego Ewangelii” lub – mówiąc dokładniej – fundament jego przepowiadania apostołskiego, gdy wskazywał na Chrystusa jako jedyne zbawienie Boga dla ludzi. Dla Pawła nie istnieje jakaś „inna ewangelia”, gdyż byłaby bluźnierczym zaprzeczeniem tego wszystkiego, co sam Bóg postanowił. Treść „Ewangelii Pawłowej” streszcza się w fundamentalnym temacie teologii Pawłowej: „Chrystus naszym wyzwolicielem”, gdyż „wydał samego siebie za nasze grzechy” (Ga 1, 4). Wyrażenie to odnosi się do śmierci Chrystusa, dokonanej na drzewie krzyża. Paweł, jako spadkobierca tradycji kerygmatycznej, konstruuje swoją teologię koncentrując się na tym fundamentalnym wydarzeniu, lecz interpretuje je w sposób oryginalny za pomocą koncepcji „krzyża” tak, że słowo „krzyż” staje się zasadą konstytutywną jego teologii. Twórczość teologiczna Pawła objawia się w ukazaniu nowego pola semantycznego w mówieniu o śmierci Chrystusa: chodzi o semantykę krzyża. Ona zaś nie opisuje już wyłącznie narzędzia kary Jezusa, sposobu jej wykonania, lecz przybiera wymiar metaforyczny, który należy wyjaśnić. Ta semantyczna innowacja ma znaczenie decydujące, gdyż pozwala dostrzec sposób, w jaki Paweł interpretuje „Ewangelię” i jakie w niej ma miejsce „krzyż”.

Bronisław K l u s k a (Uniwersytet Katolicki, Ružomberok, Słowacja)
Owoce Słowa Bożego według Czwartej Ewangelii

Słowo Boże jest jednym z głównych tematów teologicznych Czwartej Ewangelii, posiadającym znaczenie osobowe – Chrystus jest Słowem – i objawieniowe. Słowo Boże, Słowo Chrystusa w ujęciu autora Czwartej Ewangelii

ma charakter dynamiczny, performatywny, jest słowem żywym, działającym. W niniejszym referacie autor pragnie w świetle tekstów Czwartej Ewangelii odpowiedzieć na pytania: W jaki sposób autor Czwartej Ewangelii wyraża dynamiczność Słowa Bożego, Słowa Chrystusa? Jakie są owoce oddziaływania słowa Bożego w człowieku? Jak jest źródło mocy słowa, jego witalności? Podczas szukania odpowiedzi na te pytania autor referatu pragnie przedstawić paralele zachodzące pomiędzy niektórymi owocami słowa Bożego a owocami Eucharystii, co wskazuje na sakramentalne rozumienie słowa Bożego w Czwartej Ewangelii.

Ks. Dariusz K o t e c k i (Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń)

„Tu jest potrzebna mądrość” (Ap 13, 18) – o egzystencjalnym słuchaniu słowa Bożego w zgromadzeniu liturgicznym w świetle Apokalipsy św. Jana

Podmiotem interpretującym przesłanie Apokalipsy jest w zamyśle autora tej księgi zgromadzenie liturgiczne zebrane na niedzielnej Eucharystii. Cała Apokalipsa, przy uwzględnieniu jej oralności, błogosławieństwa z Ap 1, 3 („błogosławiony, który czyta i którzy słuchają słów proroctwa i zachowują to, co jest w nim zapisane”) oraz z Ap 22, 7 („błogosławiony, kto zachowuje słowa proroctwa tej księgi”) jest rodzajem liturgii Słowa. Poszczególni członkowie zgromadzenia liturgicznego, wsłuchując się w słowa przekazywane im przez lektora, które są „słowem Bożym”, „świadcstwem Jezusa” i „słowem proroctwa” (Ap 1, 2-3), są zaproszeni do poszukiwania w nich swojej własnej historii, swojego „tu i teraz” oraz aplikowania ich do własnej egzystencji. Stąd można mówić o egzystencjalnym słuchaniu Słowa. Celem niniejszego referatu jest analiza tych tekstów z Apokalipsy, które bezpośrednio wskazują na taki charakter słuchania Słowa przez zgromadzenie liturgiczne.

Grzegorz K u b s k i (Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra)

Objawione słowo Boże – humanistyczna ‘epoche’ oraz eklezjalna ‘ratio’

Pojawiający się w ostatnich dekadach w biblistyce, choć jeszcze sporadycznie, dekonstrukcjonizm, jest jednym z najbardziej reprezentatywnych współczesnych zjawisk humanistyki, która od dawna prowadzi grę z kategoriami teologii w swoim dyskursie; jego patronem i fundatorem jest Jacques Derrida. W referacie na przykładzie egzegetycznych wywodów tego myślicie-la, programowo polemicznych wobec chrześcijańskiego ujęcia, pokazuje się znaczenie *ratio* przyświecające kościelnej lekturze Pisma Świętego, którą Derrida uznaje za niemożliwą do rozsądnej akceptacji. W istocie konflikt tych dwóch hermeneutyk (dekonstrukcjonistycznych nurtów w humanistyce oraz

kościelnej egzegezy) jest zarazem starciem pomiędzy dwoma współczesnymi światopoglądami, a ściślej – pomiędzy ich eschatologicznymi implikacjami.

Ks. Janusz L e m a ń s k i (Uniwersytet Szczeciński, Szczecin)

Nie samym chlebem żyje człowiek, lecz każdym słowem, które wychodzi z ust JHWH żyje człowiek (Pwt 8, 3)

Referat dotyczy kontekstualnej i egzegetycznej interpretacji wypowiedzi z Pwt 8, 3. W rozumieniu starożytnych tłumaczy, jak i w wypowiedziach nowotestamentalnych słowa te przeciwstawiają oczekiwania natury materialnej potrzebie słuchania i wypełniania słowa Bożego. W ich oryginalnym brzmieniu, jak i w kontekście stanowią natomiast wezwanie do pełniejszego otwarcia się na łaskę Boga, która uzdalnia człowieka do życia nie tylko w wymiarze egzystencjalnym, ale i duchowym.

Ks. Tomasz L e w i c k i (WSD, Płock)

„Żywe jest Słowo Boże ...” (Hbr 4, 12). Miejsce teologii Słowa Bożego w argumentacji Listu do Hebrajczyków

W referacie poruszone są następujące kwestie: wykorzystanie słowa Bożego (czyli cytatów ST) w argumentacji autora Hbr – ilość cytatów, ich rodzaj, funkcja itd.; podejście autora Hbr do „cytatów ST” (teksty ST traktowane jako żywe, aktualne, ciągle na nowo w y p o w i a d a n e S ł o w o, a nie cytowany t e k s t); prezentacja podstawowego obrazu Boga w Hbr jako Boga żywego, przemawiającego na przestrzeni historii jak i „dziś” w swoim Słowie (*theos ho lalōn*); rola przytaczanego w Hbr słowa Bożego (ST) w konstrukcji chrystologii Listu oraz w jego argumentacji chrystologicznej i soteriologicznej; związek pomiędzy teologią słowa Bożego a pneumatologią w Hbr; rola słowa Bożego w pouczeniach parenetycznych Hbr – przy motywacji adresatów Listu do pogłębienia i ożywienia ich wiary (w sytuacji „kryzysu”), oraz do zachowania ufności i wytrwałości w doświadczeniach.

Mirosława O ł d a k o w s k a - K u f l o w a (Wydział Nauk Humanistycznych KUL, Lublin)

Esej biblijny. Poszukiwanie, świadectwo, „rząd dusz”

W XX wieku, szczególnie w drugiej jego połowie, intensywnie rozwijał się esej biblijny. Początek tego nurtu łączy się z oddziaływaniem na literaturę modernizmu katolickiego. Obserwuje się dużą różnorodność artystycznych realizacji omawianych utworów ze względu na ich ilość, liczbę tworzących autorów, różnorodność struktury gatunkowej, postawy piszących przyjmowane

względem Biblii, autorskie respektowanie lub odrzucanie zasad interpretacji Księgi obowiązujących w różnych tradycjach wyznaniowych.

Wiele esejów o charakterze komentarzy lub metakomentarzy biblijnych cechuje się wysokimi walorami informacyjnymi. Wskazują one głębię biblijnych sensów i jednocześnie roztaczają szerokie perspektywy kulturowe; respektują wiedzę historyczną, a także nawiązują do czasów współczesnych; ukazują zmiany cywilizacyjne, dowodząc potrzeby rozumienia mentalności człowieka czasów biblijnych. Mają także wartość świadectwa głębokiego przeżywania Objawienia przez ich autorów. Mogłyby w większym stopniu być wykorzystane w dziele ewangelizacji. Wbrew potocznej opinii, respektowane w nich zasady odczytywania Pisma św. w zgodzie ze wskazaniem magisterium Kościoła nie umniejszają ich walorów artystycznych.

Waldemar R a k o c y CM (Instytut Nauk Biblijnych KUL, Lublin)

Pawłowe doświadczenie Chrystusa pod Damaszkiem i jego wpływ na głoszoną ewangelię wolności od żydowskiego Prawa

Stawiamy pytanie o to, czy między Pawłowym doświadczeniem Chrystusa pod Damaszkiem a głoszoną ewangelią wolności od żydowskiego Prawa istnieje bezpośrednia zależność. Ga 1 stwierdza jedynie, że Apostoł wiązał swe doświadczenie stania się chrześcijaninem z misją do pogan. Przekonanie o ewangelizacji pogan nie równa się automatycznie ich zwolnieniu z przyjęcia żydowskiego Prawa w zakresie obrzezania czy czystości legalnej. Warunki, na jakich należy przyjmować do Kościoła pogan, mogły się wykrystalizować w świadomości Apostoła później niż sama chęć obwieszczenia im dobrej nowiny. Pytanie dotyczy zatem tego, czy powyższa świadomość zrodziła się w Apostole bezpośrednio w wyniku przystania do Chrystusa i pod wpływem tego wydarzenia, czy może jakiś czas później. Zagadnienie będzie wymagało przedstawienia Pawłowego stosunku do Prawa Mojżeszowego.

Ryszard R u b i n k i e w i c z SDB (Wydział Filozoficzny KUL, Lublin)

Prorocy w służbie Słowa

W życiu starożytnego Izraela bardzo aktywną rolę odgrywali prorocy. Stanowili oni żywe sumienie narodu. Zadania swoje w odniesieniu do społeczności ludu Bożego wykonywali na mocy szczególnego powołania. Prorocy byli pośrednikami pomiędzy Bogiem a człowiekiem, rzecznikami Boga i ludzi (Am 7, 2. 5; Jr 18, 20). Mieli świadomość, że ich misja pochodzi od samego Boga. Dzięki temu przysługiwał im tytuł „sług Boga” (Am 3, 7). Nie zawsze ich zadanie było łatwe, gdyż stając w obronie prawdy i sprawiedliwości zmu-

szeni byli głosić jako natchnieni kaznodzieje i poeci to, co nie zawsze podobało się ogółowi (Jr 20, 8).

Artur S a n e c k i SCJ (Papieska Akademia Teologiczna, Kraków)

Między uniwersytetem a Kościołem. Interpretacja kanoniczna w perspektywie eklezjalnej lektury Biblii

Celem referatu jest ukazanie wartości podejścia kanonicznego (*canonical approach*) B. S. Childsa i krytyki kanonicznej (*canonical criticism*) J. A. Sandersa w procesie eklezjalnej lektury tekstu biblijnego. W pierwszym punkcie przedstawiony jest nurt kanoniczny we współczesnej egzegezie biblijnej, zarówno w krótkiej historii publikacji i rozwoju myśli metodologicznej omawianych autorów, jak i w systematycznej prezentacji ich zasadniczych postulatów i podstawowych charakterystyk ich propozycji. Drugi punkt zbiera i analizuje te cechy metody kanonicznej, które wydają się być szczególnie ważne w kontekście eklezjalnej lektury Biblii. Zauważona jest zdolność do korekty ujemnych skutków ubocznych zastosowania metody historyczno-krytycznej w interpretacji biblijnej i odnowa metodologicznej wartości tradycji i pre-założeń wiary wspólnoty. Zwraca się też uwagę na porządkujące określenie celów egzegezy, związanych z aktualizacją Pisma we wspólnocie wiary, oraz na podjęcie, w obszarze nauk biblijnych, metodologicznej dyskusji nt. autorytetu w procesie interpretacji tekstów Biblii. Dyskutowana jest, w końcu, kwestia odnowy metodologicznej wartości finalnej formy tekstu biblijnego, przyjętej w Kościele jako autorytatywna.

Teresa S t a n e k (Uniwersytet Adama Mickiewicza, Poznań)

Psalmi Stopni – przesłanie w perspektywie synchronicznej

Wstępna lektura tych psalmów pozwala na kilka stwierdzeń: 1. kolekcja rozpoczyna się indywidualną lamentacją a kończy liturgicznym błogosławieństwem; 2. przewija się w nich motyw nadziei i ufności w dobroć Boga; 3. wiele z nich wyraźnie odnosi się do Izraela, Jerozolimy i Syjonu; 4. jeden z psalmów został przypisany Salomonowi i cztery Dawidowi; 5. z wyjątkiem Ps 132. wszystkie są bardzo krótkie. Poprzez zastosowanie formuły wprowadzającej nadano tym 15 psalmom jednolitość. Hennie Viviers („The Coherence of the Ma^alot Psalms (Ps 120-134)”, ZAW 106(1994), s. 275-89) wydobyla ponadto bogactwo cech literackich tej kolekcji: pokrewne wyrażenia i motywy, powtarzanie merizmów, paralelizm prosty i janusowy, paralelizm semantyczno-dźwiękowy, anafora, inkluzja itp. Inne cechy charakterystyczne tej kolekcji to znacznie częstsze, aniżeli w pozostałych psalmach, występowanie

nie arameizmów. Jeżeli psalmy te tworzą tak jednolitą kolekcję wewnątrz Psalterza, to jaki cel przyświecał jej autorowi?

Ks. Dariusz S z t u k SDB (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa)

Recepcja motywu dwóch dróg w Liście św. Jakuba

List adresowany do „dwunastu pokoleń w rozproszeniu” (Jk 1, 1) jest postrzegany przez wielu egzegetów jako zbiór rad etycznych skierowanych do wierzących, a zestawionych na zasadzie sformułowań antyetycznych. Według niektórych autorów – ma to na celu wskazanie adresatom jakie postępowanie jest zgodne z wiarą przez nich wyznawaną, a jakiego należy się wystrzegać. Autor wystąpienia dowodzi, że w argumentacji Listu Jakuba użyto motywu „dwóch dróg”, który jest obecny w starożytnej tradycji etycznej i to zarówno w tekstach tradycji judaizmu, jak i w literaturze greckiej. Szczególna zbieżność dotyczy w tym przypadku tekstów mądrościowych ST: Księgi Przysłów, Księgi Mądrości, Psalmu 1. Ten ostatni wydaje się dostarczać najwięcej podstaw do stwierdzenia, że autor Jk czerpie natchnienie z bogatego skarbcza judaizmu, a posłużenie się motywem „dwóch dróg” ma na celu nie tylko ewentualną korektę postępowania adresatów, ale także wskazanie na kryterium i podstawę tożsamości wierzących w Chrystusa, którą jest „słowo mające moc zbawczą” (Jk 1, 21).

Stefan S z y m i k MSF (Instytut Nauk Biblijnych KUL, Lublin)

Słowo Boże jako pokarm mądrości według Prz 9, 1-6

Treścią prezentacji jest analiza literacko-teologiczna Prz 9, 1-6. Po omówieniu literackich właściwości tekstu i jego miejsca w strukturze Księgi Przysłów, zwłaszcza w rozdziałach wstępnych (Prz 1 – 9), tekst jest poddany analizie egzegetycznej, która odkrywa metaforyczny sens zaproszenia na ucztę i potraw przygotowanych do spożycia. Zastawiony przez Mądrość stół to Księga Przysłów, a pokarmy to mądrość – słowo Boże kierowane do człowieka. Także w innych miejscach ST słowo Boga przedstawione jest metaforycznie jako pokarm zaspokajający głód i pragnienie (Pwt 8, 3; Am 8, 11; Iz 55, 1-3).

Ks. Antoni T r o n i n a (Instytut Nauk Biblijnych KUL, Lublin)

Virgo audiens. Maryja wzorem przyjęcia Słowa

Wychodząc od tytułu „Virgo audiens”, którym Paweł VI określił zarazem Maryję i Kościół, autor referatu stara się ukazać Matkę Chrystusa jako dosko-

nałą ikonę Kościoła i ponadczasowy przykład przyjęcia Słowa. Czyni to w dwu etapach: najpierw kreśli biblijny obraz Maryi jako wzór postawy wszystkich chrześcijan; następnie przedstawia historyczny rozwój modlitwy „Zdrowaś Maryjo”. Ewangeliczne zdanie (Łk 1, 28), będące żywym Słowem, które zapadło w serce Maryi, znajduje oddźwięk w pozdrowieniu Elżbiety (Łk 1, 42), a wreszcie w prośbie Kościoła o wstawiennictwo Bogurodzicy. W tej niezwykłej formule kryje się więc modlitwa „z Maryją i do Maryi”, wyrosła z kontemplacji Wcielonego Słowa.

Ks. Wojciech T u r e k SSP (Częstochowa)

Najnowszy przekład Pisma Świętego z komentarzem przygotowany z inicjatywy Towarzystwa Świętego Pawła

W 1996 r. polscy Pauliści podjęli inicjatywę nowego tłumaczenia całego Pisma Świętego z języków oryginalnych i opatrzenia go całościowym komentarzem. Rozpoczęciu prac towarzyszyła aprobata władz kościelnych oraz błogosławieństwo papieża Jana Pawła II. Wielkie znaczenie dla pomyślnego zrealizowania tego projektu miała entuzjastyczna odpowiedź polskich biblistów, którzy widzieli potrzebę przygotowania nowego tłumaczenia Pisma Świętego. Pierwszym zwieńczeniem żmudnych prac było wydanie w 2005 r. *Nowego Testamentu i Psalmów*. Mniej więcej dwa i pół roku później zostały zakończone prace nad całością Pisma Świętego, które Wydawca (Edycja Świętego Pawła) z wielką radością pragnie oddać do rąk wszystkim wierzącym w Chrystusa i wszystkim ludziom dobrej woli poszukującym Prawdy. Celem nowego przekładu Pisma Świętego nie jest wyeliminowanie z użycia istniejących przekładów, ale wzbogacenie istniejącej już tradycji translatorskiej. Różnorodność przekładów pozwala widzieć Pismo Święte z różnej perspektywy, co w konsekwencji daje lepsze i głębsze rozumienie zawartego w nim orędzia zbawczego.

Beata U r b a n e k (Uniwersytet Śląski, Katowice)

Rola głosu i słowa Chrystusa w dziele objawienia w czwartej Ewangelii

W Ewangelii Janowej jednym z najistotniejszych tematów jest Objawienie. Osobą, która je przekazuje, jest Jezus Chrystus. Wskazuje na to choćby sama statystyka słów *logos*, *rhema* i *fone*, w odniesieniu do Jego Osoby. Analiza podjęta w niniejszym referacie ma na celu zbadanie, jakie funkcje spełnia słowo i głos Jezusa. Uwzględniona zostanie rola słowa Boga oraz rodzaj odpowiedzi oczekiwanej od człowieka – słuchacza słowa i głosu Objawiciela.

Ks. Henryk W i t c z y k (Instytut Nauk Biblijnych KUL, Lublin)

Rola Pism i słów Jezusa w narodzinach wiary paschalnej

Autor referatu wskazuje na ważny argument przemawiający za historycznością zmartwychwstania Jezusa – na uprzedzające je, żywe w Pismach i w judaizmie tego czasu oczekiwanie cielesnego zmartwychwstania oraz na słowa samego Nauczyciela, który w czasie publicznej działalności zapowiadał nie tylko swą mękę i śmierć w Jerozolimie, ale także to, że „Syn Człowieczy [...] trzeciego dnia powstanie z martwych” (Mk 8, 31; 9, 31; 10, 33-34 par.). Równocześnie referent polemizuje z tymi historykami pierwotnego chrześcijaństwa (a także egzegetami i teologami), którzy negując cielesne zmartwychwstanie Jezusa odwołują się w swoim rozumowaniu do tekstów ST, w których jest mowa o śmierci sprawiedliwych i o ich wywyższeniu przez Boga, jak na przykład w Księdze Mądrości: „Dusze sprawiedliwych są w ręku Boga i nie dosięgnie ich męka. Zdało się oczom głupich, że pomarli, zejście ich poczytano za nieszczęście i odejście od nas za unicestwienie, a oni trwają w pokoju” (Mdr 3, 1-3).

Ks. Mirosław W r ó b e l (Instytut Nauk Biblijnych KUL, Lublin)

Chrześcijańska lektura Biblii Hebrajskiej

W referacie jest zaprezentowana funkcja i znaczenie Biblii Hebrajskiej dla głębszego zrozumienia treści zawartych w Nowym Testamencie. Na wagę tego problemu wskazują *Lineamenta* oraz *Instrumentum Laboris* na XII Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów w Rzymie (5-26.10.2008) na temat *Słowo Boże w życiu i misji Kościoła*. W pierwszej części o charakterze historycznym autor przedstawia negatywne nastawienie niektórych nurtów chrześcijańskich wobec pism żydowskich. Akcentuje przy tym rolę Kościoła odrzucającą tę błędną naukę i podkreślającą wielkie znaczenie Biblii Hebrajskiej dla lektury chrześcijańskiej. W drugiej części autor prezentuje najważniejsze argumenty, które wskazują na wartość pism starotestamentalnych. Ukazuje Biblię Hebrajską jako pismo natchnione, którego Boży autorytet uznawali autorzy Nowego Testamentu. Uwypukla także ciągłość pomiędzy Starym Testamentem a wiarą chrześcijańską. Przytacza także wspólne tematy występujące w Starym i Nowym Testamencie wskazując na ich wzajemne relacje terminologiczne i ścisłe związki koncepcyjne.

